

IAN WIENDL ed.

ČTENÍ
O KARLU TEIGOVI

antologie* Vize, realizace, divergence 1919–1938

Čtení o Karlu Teigovi Vize, realizace, divergence 1919–1938

Antologii uspořádal, úvod napsal a
bibliografii sestavil Jan Wiendl
(edice Antologie, sv. 6)

2015, vyd. 1.
212 stran

Naše cena: **167 Kč**
Běžná cena: ~~209 Kč~~

Antologie **Čtení o Karlu Teigovi** přináší texty, které vytvářejí mnohvrstevný a v leccčems protikladně vyhraněný obraz přijetí autorových programových a teoretických prací a kulturněpolitických postojů z prvních dvou dekád jeho působení, tedy z let 1919 až 1938. Polemické a kritické články, recenze a zprávy postupují od nejranější recepce Teigových stanovisek spojených zejména se sdružením Devětsil a diskusemi o proletářské literatuře k podnětům poetistickým a surrealistickým; antologie se zaměřuje také na tzv. generační diskusi, v níž Teige hájí svobodu umělecké tvorby a současně se dosud – sám bezpartijní – vědomě podřizuje kázni a direktivám komunistické strany. Výběr z rozsáhlé literatury připomíná jak texty v odborné literatuře hojně citované a později znovu vydávané (F. X. Šalda, S. K. Neumann, J. Hora, F. Peroutka, V. Černý, B. Fučík, J. Fučík, J. Strakoš, A. M. Píša, B. Václavek, J. Chaloupecký aj.), tak soudy a komentáře k dílu Karla Teigeho známé méně, reakce pozapomenuté či dosud nerefléktované (J. Čapek, V. Nebeský, J. B. Svrček, J. Kodíček, M. Pujmanová-Hennerová, E. A. Saudek, Z. Rykr, J. Rybák, V. Zelinka, J. Taufer).

Čtení o Karlu Teigovi se soustředí zejména na ten typ ohlasu, který souvisí s novým způsobem vnímání uměleckého díla a novým pojetím uměleckého a životního řádu, jak je svou teoretickou a organizační prací inicioval Karel Teige. Převažující perspektiva této reflexe, odehrávající se na pozadí dobových kulturněpolitických a generačních otázek, je spíše literární povahy, a to i když se vztahuje také k výtvarným, filmovým či divadelním podnětům. Vymezený časový rámec dvou desetiletí usiluje postihnout dobovou recepci Teigeho díla v prostředí mnohohlasého kulturního prostoru dvacátých a třicátých let, kdy Teige mohl svobodně a bez obtíží reagovat a vést polemiku se svými názorovými oponenty.

Vybrané texty provázejí stručné medailony jejich autorů, poukazující rovněž na další teigovské souvislosti. V úvodní studii postihuje editor Jan Wiendl základní ideová a teoretická východiska a kulturněpolitické postoje Karla Teiga včetně jejich proměn a představuje jej osobně jako vášnivého diskutéra, jehož vyhraněně formulovaná a vypjatě podávaná stanoviska provokovala k reakci. Celek antologie doplňuje oddíl Bibliografie, který poskytuje základní přehled o publikacích Karla Teiga a především o literatuře o něm.

Recenzovali prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc. a Dr. Peter Zusi

114 x 191 mm, brož., 212 stran

ISBN 978-80-87899-27-4

edice Antologie

Obálka a grafická úprava Jiří Císler

O editorovi antologie

JAN WIENDL (1969) je literární historik a editor. S Institutem pro studium literatury spolupracuje od roku 2010, je jedním z jeho zakladatelů a místopředsedou správní rady. Zabývá se zejména problematikou české literatury první poloviny 20. století v souvislostech umělecké moderny a avantgardy. Od roku 2009 je ředitelem Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kde působí od roku 1997. Byl redaktorem časopisu *Česká literatura* (1998–2002), od roku 2004 působí v redakci časopisu pro mezioborová bohemistická studia *Slovo a smysl*, jež založil spolu s L. Heczkovou a J. Vojvodíkem. V letech 1998–2011 byl předsedou Společnosti F. X. Šaldy. Publikoval mj. monografie *Vizionáři a vyznavači* (2007) a *Hledači krásy a řádu* (2014). Jako autor a editor se spolupodílel na vydání kolektivní monografie *Heslář české avantgardy* (2011), na sbornících věnovaných osobnostem básníka Jana Zahradníčka (*Víra a výraz*, 2005) a F. X. Šaldy („*Na téma umění a život*“. *F. X. Šalda 1867–1937–2007*, 2007) a publikacích *Dějiny nové moderny. Česká literatura v letech 1905–1923* (2010) a *Dějiny nové moderny II. Lomy vertikál. Česká literatura v letech 1924–1934* (2014). V rámci IPSL spolupracuje na dokončení *Souboru díla F. X. Šaldy*, společně s J. Vojvodíkem píše monografii o českém básníku Janu Zahradníčkovi.

Resumé

Readings on Karel Teige seeks to present the first two decades — i.e. the years 1919–1938 — of the effective reception of Karel Teige's programmatic and theoretical writings as well as of the positions he took regarding cultural policy in all its multilayered and often contradictory character. Most of the authors of the polemical and critical essays, reviews and informative notices on Teige's work were writers and literary critics. The time-period stipulated for our selection spans the free and polyphonic cultural space of the 1920s and the 1930s, and thus the time when Teige was unhindered in his responses and polemical reactions. The pieces included in the volume are accompanied by brief profiles of the authors, with references to any further links to Teige.

The anthology is divided into five segments, in chronological sequence. The topics pursued are: (1) the earliest reception of Teige's views, as formulated particularly in connection with the Devětsil group as well as within the debate regarding proletarian culture; (2) the reception of Teige's ideas on poetism, as formulated in the 1924 and 1928 manifestos of poetism, in the periodicals edited by Teige, and in his axial writings on the concept of poetism; (3) the so-called crisis of poetism; (4) reactions within the so-called generational debate, wherein Teige on the one hand defends the freedom of creative art yet on the other hand (though not a member of the Communist party) consciously subjects himself to the party apparatus and discipline; (5) the reception of surrealist activities in various forms, and Teige's increasing insulation, as he points out the similarities between the Soviet cultural policy and practice and the rhetoric and de facto behavior of Nazi Germany.

The introductory study of Jan Wiendl, the editor of the volume, characterizes (the modifications of) Teige's principal intellectual and theoretical starting points and his positions in the field of cultural policy and portrays him as a passionate debater whose sharply articulated and dramatically presented views were meant to provoke discussion. The book closes with a bibliography supplying a survey of Teige's own publications and of writings related to his work.

Obsah

Úvod JAN WIENDL 5

1. Poezie a revoluce 1919–1924

- S. K. NEUMANN **Devětsil** 13
VÁCLAV NEBESKÝ **Umělecký defétismus** 16
FRANTIŠEK GÖTZ **Devětsil v Brně** 19
FRANTIŠEK GÖTZ **Trochu polemiky, trochu vyznání** 23
J. B. SVRČEK **Karel Teige: Archipenko** 26
FERDINAND PEROUTKA **O té avant-garde rrrévolutionnaire** 28
F. X. ŠALDA **Epilog k té literární patálii** 34
JOSEF ČAPEK **Pro domo** 41

2. O nové umění 1924–1927

- S. K. NEUMANN **Dopis z Prahy** 47
F. S. PROCHÁZKA **K manifestu poetismu** 48
JOSEF KODÍČEK **Umění není uměním** 49
JOSEF KNAP **Prosím, vyberte si... K poetismu** 52
J. O. NOVOTNÝ **Internacionální revue** 56
ARNE NOVÁK **Podstata moderního humoru,
dadaismu a šaškovství** 57
OTAKAR MRKVIČKA **Karel Teige: Film** 59
BEDŘICH VÁCLAVEK **Centrum securitatis** 61
MARIE PUJMANOVÁ-HENNEROVÁ **Poznámky k Teigově Filmu** 64
VÁCLAV BRTNÍK **Karel Teige: Film** 66
E. F. BURIAN **Sborová recitace a scénická hudba** 67
E. A. SAUDEK **Ohebný dogmatik** 69
A. M. PÍŠA **Boj o modernost** 72
JAN STRAKOŠ **K poetistickým manifestům** 79
VÍTĚZSLAV NEZVAL **Návěští o poetismu** 86

3. Báseň, svět, člověk 1927–1936

- F. X. ŠALDA **O poetismu** 91
ZDENĚK RYKR **Teigism** 96
BEDŘICH VÁCLAVEK **Charles Baudelaire: Fanfarlo** 99
VÁCLAV ČERNÝ **Karel Teige: Charles Baudelaire** 100
A. M. PÍŠA **Karlu Teigovi...** 102
BEDŘICH VÁCLAVEK **Knihy o humoru naší doby** 104
BEDŘICH FUČÍK **Karel Teige: Svět, který se směje** 106
LUDVÍK SVOBODA **Karel Teige: Jarmark umění** 111
JINDŘICH CHALUPECKÝ **K společenskému postavení
moderního umění** 112
JOSEF HORA **Karel Teige napsal do ReDu...** 121
BEDŘICH VÁCLAVEK **K. Teige: Vladimír Majakovskij** 123

4. Ke generačním diskusím 1929–1930

- JOSEF HORA **Odpověď Teigovi** 127
JINDŘICH ŠTYRSKÝ **Koutek generace** 129
JOSEF HORA **Výchova k modernosti** 135
IVAN SEKANINA **Jindřicha Štyrského koutek plný omylů
čili z kouta do kouta** 137
F. X. ŠALDA **Spory a rozpory v generaci „devětsilské“** 139
JINDŘICH ŠTYRSKÝ **Nehyl jsem a nejsem
organizovaným komunistou...** 141
JULIUS FUČÍK **Vražďení neviňátek** 142
S. K. NEUMANN **Do diskuse o čistotě generace** 144
JOSEF ČAPEK **Krize charakterů** 146

5. Surrealismus proti proudu 1934–1938

LADISLAV ŠTOLL **Večer skupiny surrealistů** 151

BEDŘICH VÁCLAVEK **Surrealismus v diskusi** 154

RUDOLF ČERNÝ **Máchovský sborník surrealistů** 160

JOSEF RYBÁK **Karel Teige zblízka** 164

JIRÍ TAUFER **Karel Teige mezi proudy** 169

VÍTĚZSLAV NEZVAL **Poslední slovo Teigemu a spol.** 171

VOJTĚCH ZELINKA **Karel Teige: Surrealismus proti proudu** 173

A. M. PÍŠA **Spor a aféra** 174

VÁCLAV ČERNÝ **Karel Teige: Surrealismus proti proudu** 177

ZÁVIŠ KALANDRA **Surrealismus proti proudu** 181

Bibliografie

Práce Karla Teigeho 185

Výběrový přehled prací o Karlu Teigem 188

Ediční poznámka 202

Jmenný rejstřík 203

O editorovi antologie 206

Resumé 207